

Vpl. Pyhäjärvi

Keskiviikko 20. joulukuuta 2017

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 12 62. vuosikerta

Seimi muistuttaa joulun tapahtumista: Heinillä härkien kaukalon... Kuva: Andreas Hänninen. SIVU 3.

Seuraavat
Vpl.
Pyhäjärvi-
juhlat
vietetään
Harjavallassa

sunnuntaina
15.7.2018

Juhlatoimikunta
toivottaa
hyvää joulua
ja uutta
vuotta 2018!

Juhlamuistot säilyvät mielessä

Pyhäjärvi-juhlan 2017 liput sankarihautausmaalla. Juhlamatka oli mieleenpainuva monelle nuoremman polven edustajalle. Kuva: Petra Yrjölä. SIVU 8.

Vpl. Pyhäjärvi-lehti toivottaa kaikille
yhteistyökumppaneille, lukijoille ja
aineistoja lehteen toimittaneille
rauhaisaa joulua ja
hyvää tulevaa vuotta 2018!

Lehti ilmestyy edelleen joka kuukausi,
tule sinäkin mukaan lehdentekoon!
Tilaushinta vain 35 euroa / vuosikerta

20. joulukuuta 2017

Elämän matkalaisia

Vuosi alkaa olla loppuillaan. Mitä siihen itse kunkin kohdalla sisältyi ja millä mielin käymme kohti tulevaa? Vastauksia on yhtä paljon kuin on kertojia. Jollekulle vuosi on antanut iloa, toinen on saanut kannettavakseen sairautta tai surua. Yhtä kaikki, jokainen meistä on vuoden päätyessä monta kokemusta rikkaampi.

Myös minun vuoteeni kuului surua ja iloa; työtä ja työn iloa, väsymystä, sitkeää sairastamista ja ihania hetkiä pienen tyttärenpojan kanssa. Lisäksi vuoteeni mahtui jotain erilaista ja mieleenpainuvaa: kesäinen matkan rajan taakse Pyhäjärvi-juhlille Vpl. Pyhäjärvelle.

Minulle matka oli ensimmäinen, Venäjälle yleensä, ja Pyhäjärvelle erityisesti. Rajamuodollisuuksista alkaen kaikki oli uutta. Katselin kaikkea kiinnostuneena, tosin rippileirin jälkeinen väsymys painoi bussimatkoilla silmäluomia kiinni. Pappina ja messun ystävänä matkan hienoin anti minulle oli jumalanpalvelus kirkkoaholla. Edellisen päivän talkootyön jäljiltä kaikki oli hienoa ja juhlaa. Saimme tuntea yhteyttä, toisiin pyhäjärveläistalustaisiin juhliavieraisiin, sekä esi-isiiimme, jotka samalla paikalla ovat menneiden vuosisatojen aikana Pyhäjärven kirkon penkeissä istuneet. Pyhäjärvi-juhla osui rippikoulu-ryhmiini konfirmaatiopyyhän. Harmitti olla poissa konfirmaatiosta, mutta sain kirjoittaa nuorten juhlaan saarnan ja lähettää heille terveiset kirkkoaholta, Pyhäjärvi-juhlien juhla-messusta. Vuosi 2017 jää minulle ikuisesti mieleen sinä vuotena, kun kävin ensimmäistä kertaa Vpl. Pyhäjärvelle.

Koko kuluvan vuoden ajan on vietetty Suomen 100-vuotisjuhlaa ja reformaation 500-vuotisjuhlaa. Nämä merkivuodet ovat näkyneet monin tavoin maamme kulttuurielämässä ja seurakuntien toiminnassa. Juhlinta huipentui itsenäisyyspäivänä. Eri puolilla Suomea sidottiin pieniä seppeleitä ja järjestettiin kynttiläkulkueita sankarihaudoille, mukana on paljon nuoria. Suomen liput vedettiin salkoihin jo itsenäisyyspäivän aattona ja valaistiin yöajaksi. On hienoa, että Suomen 100-vuotisjuhlat aloitettiin juhla-jumalanpalveluksissa kirkkoissa.

Karjalaiset, jos ketkä, ymmärtävät itsenäisen isänmaan arvon. He, jotka ovat joutuneet luopumaan kodeistaan ja kotiseudustaan. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö pyrki siihen, että Suomen juhla-vuoden itsenäisyyspäivänä kunniakäynti toteutettiin myös Vpl. Pyhäjärven sankarihaudoilla.

Pian alkaa maamme elämässä ja meidän jokaisen elämässä uusi vuosi. Kirkkovuodessa uusi vuosi on tätä lukiessanne kuitenkin jo alkanut. Se alkoi ensimmäisenä adventtina, kun kokoonnuimme kirkkoihin laulamaan Hoosiannaa.

On hienoa, että kirkko ja kirkolliset juhlat kulkevat omaa rataansa luoden ajasta irrallaan olevan perustan, ja todellisuuden, joka on ja pysyy. Toki kirkon tulee elää myös ajassa, ja olla aina totta oman aikansa ihmisille, mutta on mahtavaa, että meillä on jotain ikuista, johon voimme turvautua muuttuvan maailman keskellä.

Siunatkoon Taivaallinen Isä sinun joulusi, missä ja kenen kanssa sitä vietät. Olkoon hän kanssasi tulevana vuonna, kaikissa niissä vaiheissa ja kokemuksissa, joihin elämä sinua kuljettaa. Johdattakoon hän meidät kaikki kerran perille Taivaan kotiin.

Joulun Iloa ja rauhaa toivottaen

TARJA
KOPALAINEN

seurakuntapastori
Vpl. Pyhäjärvi-
Säätiön
hallituksen jäsen

Kuva Pyhäjärven
kirkkoaholta;
Risto Kopalainen

Onnistunut ja ikimuistoinen vuosi

Vuosi vierähtää seuraavaan ja on aika kääntää katse hetkeksi taaksepäin kohti kuluneen vuoden tapahtumia.

Itse säätiön puheenjohtajana pidän kulunutta vuotta varsin onnistuneena. Olemme tiivistäneet yhteistyötämme Vpl. Pyhäjärven alueen hallinnon kanssa, järjestäneet upeat juhlat kotiseudullamme, muistaneet itsenäisyyspäivänä sankari-vainajiamme havuseppelein sekä kynttilöin ja jälleen tänäkin vuonna kunnioittaneet näin yhteistä karjalaista kulttuuriperintöämme.

Vuoden kokokohta on varmasti monen säätiömme toiminnassa mukana olevan mielestä ollut juuri-kin tuo kesäinen juhla Vpl. Pyhäjärvellä. Mielestäni tämä oli suuri voimapanostus ja näyte siitä, kuinka hienosti yhteisin voimin pystymme yhä vuodesta toiseen saavuttamaan isoja asioita.

Me kaikki rakensimme juhlasta onnistuneen ja ikimuistosen. Puhuen sorina kävi vilkkaana, paikalliset kiinnostuivat, esitykset onnistuivat loistavasti, muistoja nostettiin pintaan ja koko alue tuntui heräävän erinomaiseen eloon. Muistan juhlien aikana katso-neeni paikalla ollutta juhla-väkeä ja ajatelleeni, että meidän kaikkien sukulaistemme ovat olleet saman asian äärellä jo vuosikymmeniä taaksepäin. Tämä ajatus liikuttaa itseäni vuodesta toiseen juhlillemme yhteydessä.

Juhlamme oli samalla myös suuri kulttuuriteko satavuotiaalle Suomelle. Nimenomaan tämän kaltaisia näkyviä ja kuuluvia tekoja karjalainen kulttuuri osana Suomea tarvitsee. Tämän perinteen on ehdottomasti jatkuttava ja uskonkin, ettei juhlamme Vpl. Pyhäjärvel-

Karjalan Liiton toiminnanjohtaja Satu Hallenberg ja liiton puheenjohtaja Pertti Hakanen laskemassa muistoseppelettä Helsingin Hietaniemessä Karjalaan jääneiden vainajien muistolle itsenäisyyspäivänä 2017. Kuva: Seija Hakanen.

lä jää todellakaan viimeiseksi.

Suomen täyttäessä 100 vuotta monet järjestöt ovat kirjoittaneet historikkejaan. Minusta on ollut hienoa kuulla tänäkin vuonna säännöllisesti uutisia siitä, että eri suvut valmistavat ja täydentävät muistelmiaan edeltävien sukupolvien työstä. Nykypäivänä kaikki tuntuu keskittyvän yhä mit-tavammin vain ja ainoastaan nykyhetkeen tai vielä paremminkin jopa tulevaisuuteen. Tässä tuoksinassa helposti unohtuu, että tulevaisuus rakentuu aina menneisyyden varaan.

Jatkuvasti kauemmaksi ovat valitettavasti jäämässä

ne hetket, kun Vpl. Pyhäjärvelläkin asuneiden karjalaisten sukulaistemme elämänmemo oli parhaimmillaan. Meidän on vielä tulevien vuosikymmentenkin jälkeen käydessämme juurillamme tai järjestäessämme juhlaa paikan päällä pystyttävä vastaamaan kysymykseen: Millaista elämä on täällä ollut? Se on sekä säätiömme, juhlillemme, että myös kaiken työemme perimmäinen tarkoitus – pitää elävänä kulttuuri, jonka syntyseutu on jäänyt rajojemme taakse.

Itsenäinen Suomi tarvitsee tätä panosta, sillä karjalaisuus edustaa monia erittäin tärkeitä arvoja yhteis-

kunnassamme. Kun katson kulunutta vuotta, voin vain todeta, että nämä arvot eivät ole häviämässä, vaan niin pyhäjärveläisyys kuin karjalaisuuskin elävät ja hengittävät voimakkaasti tällä hetkellä suomalaisten keskuudessa!

Näistä lähtökohdista on hyvä ensiksi hiljentyä joulun viettoon ja sitten jatkaa kohti seuraavaa vuotta. Toivotan rauhallista joulua ja menestyksekkästä uutta vuotta kaikille!

PERTTI HAKANEN
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön pj

Miten kaunis onkaan maa

Luonto valkovaipassaan,
puut morsius-hunnussa
— miten kaunis onkaan maa.

Tähtikide maahan putoaa,
taivaastasi valo lankeaa
— miten kaunis onkaan maa.

Tiaisparvi ilmaan kirmaa riemuissaan,
niistäkin sä pidät huolta
— miten kaunis onkaan maa.

Järven selkä hohtaa nyt lumivaipassaan,
vaan kohta kevät koittaa ja purot valtoimenaan
— miten kaunis onkaan maa.

Vuoden vaihteluista näin uutta voimaa saa
aurinko, kuu ja tähdet
— miten kaunis onkaan maa.

Kun katson taivaallesi mi yllä kohoaa,
niin sydäimestä asti kiitos kajahtaa
— miten kaunis onkaan maa.

SUOMA SAARINEN

Jouluna 2017

Ulkona tuulee ja tuiskuaa,
talvi tulooan tekee yhä.
Mitä lähemmäs joulua chditään,
vaikka kiire joskus yllättää,
sitä lähemmäs tulee Pyhä,

jolloin juhliataan lapsen syntymää.
Seimen oljilla Jeesus-lapsi
vierellään Joosef ja Maria,
paimenet, tietäjät, kaikki maa
he lausuvat: ”Kultahapsi!”

Ja taivaalta silloin kajahtaa
se tuttu enkelin ääni:
”On tänään syntynyt seimehen
pieni, Vapahtaja, ihmisten!”
Se lämmittää sisimpääni.

On ulkona tyynä, rauhaa,
lumikiteet kirkkaina hohtaa.
Kuulen jouluaamuna sanoman,
sitä kyllästy en kuulemaan.
Se iloon ja riemuun johtaa.

HANNU MUSAKKA

Jouluseimen luo kutsuu nyt

Konevitsan luostarin restauroinnin aloittanut, tsasounan rakentanut Andreas Heikki Hänninen

Kiitos Konevitsan luostarin restaurointityön aloittamisesta tutuksi tulleen **Andreas Heikki Hännisen**, s. 1946 Simpeleellä, pääsemme nyt tutustumaan hänen rakentamaansa jouluseimeen. Valaistu seimi on vuodenvaihteeseen saakka nähtävillä Helsingin Kruunuhaassa, Carl Ludvig Engelin suunnitteleman ortodoksisen Pyhän Kolminaisuuden kirkon pihapiirissä osoitteessa Unioninkatu 31. Tänä vuonna myös Uukuniemen kunnan kirjastossa on esillä Hännisen rakentama jouluseimi.

*"Näin sydämeeni joulun
teen ja mieleen hiljaiseen
taas Jeesus-lapsi
syntyy uudelleen"*

Kerrataanpa, mistä yhteyksistä tunnettu entuudestaan Hänninen Heikin. Me pyhäjärveläiset pääsimme ensimmäistä kertaa sotien jälkeen tutustumaan Konevitsan luostariin Laatokalla elokuussa 1991. Tuona vuonna toukokuussa armeijan hallussa vuosikymmenet olleeseen luostariin saapuneessa ortodoksien pienessä seurueessa oli luostarin tulevan johtajan igumeni **Nazarin** kanssa restauroitsijia Heikki Hänninen, joka yhdessä arkkitehti **Nikita Veselovin** kanssa panti alulle luostarin kunnostustyöt.

Heikki Hännisen vetämillä tai organisoimilla matkoilla luostarissa kävi 1990-luvun alkuvuosina lukuisasti myös pyhäjärveläisiä.

Ensimmäisenä elokuussa 1991 joukko Konevitsassa ennen sotia koulussa käyneitä, mukanaan silloinen Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies **Reino Äikiä**, joka kirjoitti luostarista lehtemme. Allekirjoittanut matkasi luostariin ensimmäistä kertaa seuraavassa, Hännisen vetämässä ryhmässä syyskuun lopulla.

Vedin itse muutaman matkakoje luostariin ja vietin myös mm. kaksi joulua 1991 ja 1992 luostarissa. Vuonna 1993 järjestetyt luostarin 600-vuotisjuhlat olivat laajasti esillä suomalaisissa tiedotusvälineissä.

Näistä, allekirjoittaneen lisäksi myös muiden matkajien, talkoolaisien ja pyhiinvaeltajien, selostuksista ovat tämän lehden lukijat jo neljänneksivuosisadan ajan saaneet seurata, miten luostarielämä ja ra-

Isä Juha Hirvonen siunasi 14.12.2017 vedellä vihmöen jouluseimen, joka on nähtävillä Pyhän Kolminaisuuden kirkon pihapiirissä Helsingissä Unioninkadun varrella. Jouluseimessä kuvattu ikoniathe Pyhä perhe seimen äärellä muistuttaa meitä joulujuhlan tärkeimmästä sanomasta, Kristuksen syntymästä.

kennusten restaurointityö ovat edenneet Konevitsassa

Pyhän Perheen tsasouna Uukuniemen Akkakalliolla

–Hankin taannoin kotimaakuntani Etelä-Karjalan etäisimmältä kolkasta Uukuniemeltä, rajan läheisyydestä, parisataa metriä Kirkkolammesta, Koivikon torpan kesäasunnokseni.

– Mielessä kypsä kymmenisen vuotta sitten, täytessäni 60 vuotta, rakentaa viereiselle Akkakalliolle tsasouna, joka on pyhitetty Konevitsan Jumalanäidin ikonille. Vaikeuksista ei työ edennyt, vaan hidastui olenaisesti, kun loukkasin oikean käteni vakavasti niin, että rakennustyötä oli tehtävä yksikätisenä, ystäväni avustamana.

– Tsasouna sai nimensä Pyhän Perheen tsasouna, kuuluihan pyhään perheeseen kaksi puuseppää, Josef ja Jeesus, rakennusinsinööriksi aikoinaan valmistunut Hänninen kertoo.

Nykyisen, ensimmäisen etunimensä Andreksen Hänninen omaksui 1980-luvun alussa ortodoksisen kirkkoon liittymisen yhteydessä.

– Valamon luostarissa valittiin toinen etunimi, lähellä syntymäpäivääni oleva, Andrean päivä enkelinpäiväkseni ja samalla Andreas ensimmäiseksi etunimeksi, hän kuvailee perusteita nimen muutokselle.

Tsasouna vihittiin käyttöön viime kesänä konevitsalaisen Jumalanäidin ikonin juhlapäivänä 10.7.2017.

Pyhäkkö on rakennettu pääosin lehtikuusihihristä, jotka 1989 jäivät Hännisel-

le hänen kunnostaessaan Museoviraston palveluksessa 1989 Möhkön ruukki-alueen kanavaa Ilomantsissa. Hirret matkasivat hänen mukanaan muutosta toiseen, mm. Lapinjärvelle ja Helsinkiin, kunnes päätyivät Uukuniemelle.

Andreas Heikki Hänninen on tunnettu Konevitsan luostarin ja sen tueksi 1991 perustetun Konevitsa ry:n lisäksi myös mm. restaurointitoistiaan Viipurissa Alvar Aallon kirjastossa ja Pyhän Eliaan ortodoksis-kirkossa sekä Pietarissa Eremitasissa ja Athos-luostarivuorella Kreikassa.

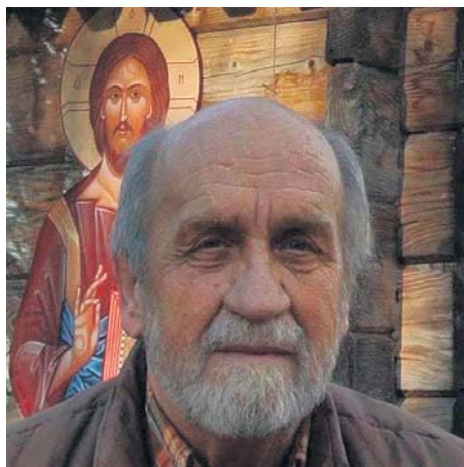
Hän kertoo olleensa 1970-luvulla, ennen restauroijaksi omistautumistaan rakentamassa mm. ydinvoimaloita ja metroja.

Työskenneltään restauroitsijana Museoviraston palveluksessa useita vuosia Andreas Hänninen on viimeksi toiminut vuodesta 1990 lähtien restaurointikonsulttina.

Eläkkeelle jäätyään Hänninen on ollut järjestämässä mm. restaurointileirejä Athokselle. Hännisellä on seitsemän lasta, neljästoista lapsenlapsi syntyy lähiaikoina ja lisäksi on jo yksi lapsenlapsenlapsi.

Hänen lapsistaan nuorin, Prahassa diplomaatiksi opiskeleva, **Daniel**, 25, kastettiin luostarin uudeleen syntymisen jälkeen ensimmäisenä lapsena Konevitsan luostarissa 1992. Daniel Hänninen on ollut mukana isänsä järjestämällä Athos-vuoren restaurointileireillä ja toistaiseksi jälkeläisistä ainoa Andreksen työuraa läheltä sivunnut.

KAARINA
PÄRSSINEN

Koivikon torppa, Andreas Heikki Hännisen vapaa-ajan asunto Uukuniemellä Kirkkolammen rannan tuntumassa.

Andreas Heikki Hänninen.

Pyhän Perheen tsasouna Uukuniemen Akkakalliolla löytyy helposti kirkonkylältä, luterilaisen kirkon läheisyydestä, osoitteesta Uukuniementie 1043. Myös Pyhän Perheen tsasounan ulkoseinille on maalattu ikoniatheita. Kuvat: Andreas Hänninen.

Meille rakas äiti, mummo, vanha mummo

Toini Maria PELKONEN

o.s. Vesikko

s. 22.11.1919 Vpl. Pyhäjärvellä
k. 12.11.2017 Vihdin Katjakodissa

*Siks salli suven Jumala, kun lähdän täältä pois
ett' alla paljaan jalkani suviruoho lämmin ois.
Kun sitten taivaan salissa suot ilon iäisen,
niin muista pienen lapsesi yks toive pienoinen.
Hän joskus tahtois tavata taas päivät kesäiset,
veen välkkeen, kentät kukkivat, puut viherlelväiset.*
(Viljo Kojo)

Ikävöiden

Pertti ja Pirjo

Sami ja Heidi

Joa ja Jani

Irmeli

Jussi ja Jeannette, Isabella, Sabina, Felix

Janne ja Satu

Paavo ja Marjaana

Riikka ja Frederic, Ronja, Lauri

Antti, Ranyana, Veikko

Päivi ja Hannu

Ville ja Noora

Lassi ja Jonna

Teppo ja Noora, Alli, Hilma, Martta

Elina

Jonne

muut sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta

Rakkaamme

Aira Eimi INKINEN

o.s. Etholén

s. 21.3.1918 Johannes
k. 12.11.2017 Ikaalinen

*Nousi siivilleen enkeli taivaan,
tuli luokse väsyneen.
Kosketti hiljaa posken nukkaa,
silitti hellästi hopeista tukkaa.
Syliin kietoi siivillään,
kuiskasi hiljaa – lähdetään.*

Äitiä, mummia ja isomummia

kiittäen ja kaivaten

Pentti ja Hilikka

Sami, Anu, Markus, Iiro ja Elsa

Johanna, Jari, Jaakko ja Joonas

Raija ja Jouko

Sari-Pia, Pasi, Jesse, Jerry ja Jane

Harri ja Anna-Liisa

sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu 2.12.2017 läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta. Kiitokset Nikulan ja
Toivolansaaressa os. Vaahteran henkilökunnalle
Airan hyvästä hoidosta.

KERRO PERHEUUTISET

Pyhäjärvi-lehdessä.
Muistathan kysyä asianosaisilta
luvan tietojen julkaisuun, kiitos!

Rakas äitimme, mammamme ja isomammamme

Irja Maria Lahtovaara

o.s. Kaasalainen

s. 24.8.1927 Vpl Pyhäjärvi
k. 9.11.2017 Salo

*Kun aamu saapui, niin matka päättyi
ja uneen uuvutti väsyneen.
Ei tunnu tuska, ei vaiva mainen
on rauha sydämessä nukkuneen.*

Lapset

Lastenlapset

Lastenlastenlapset

sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu omaisten läsnäollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Jouko Kullervo Hämäläinen

s. 25.4.1938 Vpl. Pyhäjärvi
k. 16.11.2017 Helsinki

*Sua huudan tuhannesti –
pois ootko kokonaan?
Ei – jotain ikuisesti
sinusta pitää saan.
Jää jäljelle ees hiven
sinusta: muistos jää.
Kuin kalliin jalokiven
sen tahdon säilyttää.*

(Kaarlo Sarkia)

Maija

Isää ja ukkia lämmöllä muistaen

Esa

Elina, Marcus, Emilia, Leo ja Otto

Joukon siunasi 14.12. läheisten läsnä ollessa Juhani
Forsberg. Lämmin kiitos osanotosta.

Kirkonsanoma

Ilo

Pieni lapsi antaa ilonsa näkyä. Se poreilee pintaan kuin hiihdioksidi lasiin kaadettussa virvoitusjuomassa. Lapsen ilo tuo hymyn myös aikuisen suupieleen. Aikuisen ilo on monesti kuin katsoisi hiljaa virtaavaa jokea. Vedenpinta näyttää melkein päikkömattoja. Mutta jossaakin pinnan alla vesi virtaa kohti alajuoksua. Sinne näkymättömiin piiloutuu myös aikuisen ilo.

Tällaisessa ilossa on puolensa. Olet ehkä nähnyt, miten alajuoksun suunnasta puhaltava tuuli saa joen pinnan väreilemään. Näyttää hetken siltä, kuin joen virtausuunta olisi vaihtunut. Syvintä ja syvällä virtaavaa elämäniloa ei edes vastaan puhaltava tuuli pysäytä.

Jos me aikuiset löydämme sieltä oman sielumme syvyyksistä tänään iloa – uskon, että se on luonteenlaatuamme ennen kaikkea elämäniloa. Kirjaimellisesti iloa elämästä.

Se on iloa elämästä, jota on saanut elää. On oppinut katsomaan taakseen jättäneitä vuosia armollisesti. Osa antaa itselleen ja läheisilleen anteeksi sen, mitä ei voi muuksi muuttaa. Hyväksyy oman paikkansa ja merkityksensä elämän suuressa kirjoituksessa.

Parhaimmillaan taakseen jääneet vuodet tuovat tähän hetkeen ilon ja kiitollisuuden.

Lapsen ja aikuisen ilon tukahduttaa yksi ja sama asia: pelko.

Joskus pelon perimmäistä syytä on vaikea tunnistaa. Toisinaan sen osaa sanoittaa: Miten tulen toimeen, jos sairastun? Miten minun käy, kun vanhenen tai jään yksin? Jouluevankeliumissa nämä kaksi asiaa – pelko ja ilo – ovat peräkkäin. Se ei liene sattumaa. Näinhän enkeli tutussa Luukkaan kertomuksessa lausuu: ”Älkää pelätkö. Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle.”

Vain siellä, missä pelko on poissa tai hallittavissa, vain siellä elää ilo. Mitä ikinä ovatkin ne varjot, jotka tällä hetkellä sinun elämäsi varjostavat – nämä sanat kuuluvat myös sinulle.

Älä pelkää. Minä tuon sinulle ilon. Sinulla on paikkasi elämän kudoksessa. Ja hän, Kristus, haluaa syntyä tänäkin jouluna sinun sydämeesi, iloksi ja toivoksi.

**JUKKA
JORMANAINEN**
kappalainen
Pirkkala

Emme ole unohtaneet talvisodan alkamisen muistopäivää 30.11.1939

Vuonna 1939 valmistui Harjavan voimalaitos ja nykyisen sillan paikalla ollut riippusilta, jonka ukkoviistä tämä muistomerkki on tehty.

Saman vuoden syksyllä tämän virran vaiheilla Harjavan miehet ja naiset joutuivat lähtemään rauhan toista sodan tielle.

Harjavan Sotaveteraanit ry:n havuseppelettä muistomerkille olivat aamulla laskemassa yhdistyksen puheenjohtaja **Jaakko Suontausta**, **Kullervo Tupi** ja **Yrjö S. Kaasalainen**.

Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

Kynttilät syttyivät Pyhäjärvellä

Pyhäjärven sankarivainajien muistomerkille ja kirkon muistomerkille toimitettiin itenäisyyspäivänä kynttilät sekä sankarivainajien muistomerkille havuseppele. Tehtävän suorittivat Antti Musakka yhdessä Sakkola-Seuran ja -Säätiön Jarmo Sarjaseen ja Väinö Meskanen kanssa yhteistyössä. Kuvassa Sarjaseen ja Musakka.

Ajat muuttuvat, muistot säilyvät

Vpl. Pyhäjärveltä evakoon lähdeettäessä mukaan sai ottaa vain välttämättömiä tavaroita. Matkatavaroihin saatettiin saada mahtumaan myös joitakin suvulle rakkaita esineitä, kuten albumeja, palkintoja, liinoja tai itse tehtyjä puuesineitä. Tässä muutamien Vpl.Pyhäjärvi-seuran 60-vuotisjuhlaan tuotujen esineiden tarinoita.

Maija Nurminen lähetti kuvan tuohivirsusta, jotka hän oli saanut Kuismen talon nykyisiltä asukkailla. Hänen vanhempiensa olivat **Elna Mirjam Kuisma** o.s. **Paavilainen**, kotoisin Räisälästä, sekä **Johannes Kuisma**, kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

Maija Nurminen kertoo: ”Virsut saimme Konnitsasta (talo 159 Konnitsan talot -kartasta.)

Talo on toisen ja kolmannen polven venäläisen perheen kesäasunto, Kuimajärven rannassa.

Kävimme sisareni kanssa Karjalan matkalla, taisi olla v. 2008. Yövyimme **Musakan Antilla**.

Muistan hyvin, kun tiedustelimme Antilta Kuismen taloa, hän vastasi heti: ”Se on se punainen talo siellä mäellä”. Hän lupautui meille kuskiksi ja tulkiksi.

Vähän oli mutkia matkalla, ensimmäinen reitti märkä ja mutainen, matka meinasi tyssätä siihen. Onneksi päästiin kiertämään Kuimajärvi toista kautta. Ja kyllä meidät toivotettiin tervetulleiksi kylään tarjoilujen kera.

Vuivimme pitkän tovin. Oli mielenkiintoista kuulla mm., kun talon isäntä kertoi edesmenneen äitinsä kyselleen ja ihmetelleen, missä on se suomalaisrouva, joka kävi heitä tervehtimässä Karjalanmatkoilla. Miksei hän tule enää? Kyse oli äidistämme, joka oli jo silloin sairastunut.

Vielä, kun Antti kertoi harrastuksestani, tuohitoista, niin talon isäntä poistui ja palasi mukanaan kaksi käytettyä virsua. Ne olivat löytäneet vintin sahanpurusta. Liekö mummoni tekemät, koska hän teki tuohitoita jo siellä Karjalassa. Pahasti on harrastus purrut minuunkin: olen opettanut tuohitoiden tekoa 30 vuotta. Saimme sisareni kanssa ne virsut muistoksi – arvokkaapa olivatko mieluisat. Myös männyn karahka ja kävyt, jotka olen koristellut, ovat samalta Karjalanmatkalta.

Rakennukset olivat melko hyvässä kunnossa. Talossa oli vielä alkuperäiset sormipanelit yläkerran seinissä ja puuhella entisöity vanhalla mallilla. Ja asia,

mikä minua erityisesti miellytti, oli talon olohuoneen seinät. Ne oli päällystetty koivun rungon puolikkaila”.

Leeni Osva kertoi: ”Liinan on valmistanut äitini **Hilma Nousiainen** o.s. **Tiinus**. Hän syntyi Sakkolan Rähärännällä 17.1.1901 ja kuoli Kirkkonummella 23.8.1989. Pyhäjärven Konnitsaan hän perheensä mukana muutti 1910.

Muuttoja elämän varrella riitti. Avioliitto vei hänet ensin Valkjärvelle sotaa pako koon kaksi kertaa, kunnes vanhempani rakensivat Eräjärvelle vuonna 1946 uuden kodin, josta matka lopulta päättyi Kirkkonummelle. Paljon oli taakse jätetty, mutta liina seurasi äidin mukana koko elämän päättyen lopulta minulle, aarteekseni, muistoksi.

Liina on pellavainen, kooltaan 1,5x1,5 m. Se on valmistettu vuonna 1919 Konnitsan maamieskoulun käsitötyönnä. Kankaan äiti oli kutonut aikaisemmin ja koska kangaspuut olivat kapeat, piti kaksi pirdintä ommella yhteen. Malli oli työläs, niisanottua valkokirjontaa, isot kukka-aiheet kulmissa, jotka yhdisti köynnös pienine kukkineen. Reunat on käännetty reikäompeleella. Liina olikin ainoa työ, minkä hän teki, mutta koska se kokonaisuutena oli hieno, niin 10 käsitöissä oli ansaittu, etenkin kun hän oli mallinkin suunnitellut itse.

Olen siis säilyttänyt aartettani liki 40 vuotta ihailen sitä silloin tällöin, kunnes näytin sen kälylleni, joka pesi ja silitti sen taidolla ja niin päätimme tuoda sen pitäjänjuhlaan näytille ajatellen, että se ehkä kelpaisi Pyhäjärven pitäjän museoon talteen – onhan se Pyhäjärven Konnitsasta peräisin”.

Taidokas pöytäliina toi tekijälleen täyden kympin käsitöistä Hilma Nousiainen, o.s. Tiinus.

Kuismen talosta Konnitsasta saatu vanha virsu.

Anja Pärssinen toi isänsä **Toivo Pärssisen** (Kellaja) armeija-aikana 1920-luvulla saamia palkintolusikoita niin viisi- kuin kymmenotteluista. Hänen äitinsä **Aino**, o.s. **Inkinen** Yläjärveltä, oli harrastanut kilpahuiltoa ja yleisurheilua Urheiluseura Kaiussa.

Liisa Leinistö on tallessa isänsä **Kalle/Kaarlo Kajanderin** (Sortanlahti) palkintolusikoita ja kiikari. Hänen äitinsä **Lempi**, o.s. **Haapasaaari** Yläpäästä, toimi Sortanlahden Marttojen puheenjohtajana. Sieltäkin oli muistoja. Kajanderin pariskunnan häälahjana 1926 saama maljakko oli myös esillä.

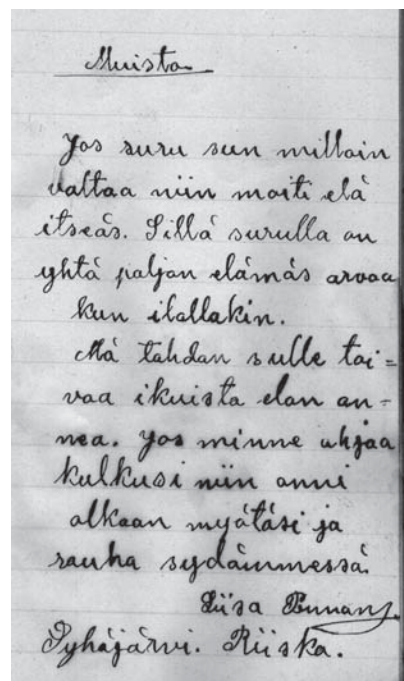
Pirkko Karoniemi kirjoitti: ”Minulla on tallessa isoisäni **Pekka Friarin** muistovärrssyviikko Konnitsan maamieskoulusta vuodelta 1910. Suvullamme ei ole siteitä Pyhäjärvelle muuta kuin tuon koulunkäynnin kautta. Meidän suku on isän puolelta Etelä-Karjalasta Ruokolahdelta ja äidin puolelta Kurkijoelta. Muistovihkossa on varmaan teillekin tuttuja pyhäjärveläisten kirjoituksia. Annan sen mielelläni säilyttäväksi museoonne.”

Petra Sarastelle luovutettiin hänen isoisänsä tohtori **Haikos**en talosta löytynyt ja viime kesänä Pyhäjärvi-juhlista mukaan saatu lasten päivänvarjo.

RITTA HIRVONEN

Urheilukilpailun palkinto 1925, kiikarit ja häälahjana 1926 saatu maljakko.

Vanhasta muistovärrssyviikkosta.

Suomi sata vuotta – Mirjan ja Maunon liitto yksi vuotta

Kun Suomi täytti sata vuotta 6. joulukuuta, oli **Mirja ja Mauno Alarodulla** toinenkin syy juhlistaa hetkeä: he viettivät silloin yksivuotishääpäiväänsä.

Vuosi sitten avioitunut pariskunta on tuntenut toisensa jo vuosikymmenet, mutta vasta nyt oli aika mennä avioon. Mirjalle liitto on ensimmäinen ja Mauno puolestaan astui toisen kerran alttarille leskeksi jäätyään.

Pyhäjärvi-lehden pyynnöstä Mirja ja Mauno kertovat tarinaansa.

Mauno Alarotu on syntynyt Jämijärvellä 29.01.1929.

– Vanhempani olivat maanviljelijöitä. Sisaruksia oli kuusi, kaksi tyttöä ja neljä poikaa. Olen käynyt kansakoulun ja kansanopiston. Perheeni siirtyi Ikaalisiin vuonna 1936. Kotitilani Ikaalisissa siirtyi omistukseeni noin 1950, jolloin menin myös avioitua **Annikin** kanssa. Perheeseemme syntyi kolme poikaa.

– Perustin kotitilalleni sahan, joka toimi kymmenen vuotta. Menetin kotitilani ja sahan vararikossa vuonna 1964. Siirryimme perheeni kanssa Hämeenlinnaan samana vuonna. Siellä asumme edelleen, kertoilee Mauno.

Mirja o.s. **Tenkanen** on syntynyt Huittisissa 02.06.1948. Vanhempansa olivat **Toivo Tenkanen** Pyhäjärven Saapursta ja **Helvi Heikonen** Pyhäjärven Salitsanrannalta.

– Ylioppilaaksi tulin 1967 Ikaalisten yhteiskoulusta. Teologian maisterin tutkinnon suoritin vuonna 1979. Suomen Kristillisen Työväen Liiton palveluksessa työskentelin vuodet 1977–1982, ja sairaalateologina ja seurakuntapastorina Sastamalassa vuoteen 2012 asti, jolloin jäin eläkkeelle, Mirja summaa.

Sairaalasielunhoitajan erikoistumiskoulutuksen hän oli suorittanut vuonna 1986.

Mauno toteaa tavanneensa Mirjan ensimmäisen kerran vuonna 1977:

– Mirja oli silloin Päiväniemen virkistyskeskuksen johtajana Karkussa, ja minut oli samana vuonna valittu Suomen Kristillisen Työväen Liiton puheenjohtajaksi. Meistä tuli Mirjan kanssa työtovereita. Työtovereina toimimme vuoteen 1982, jolloin Mirja siirtyi sairaalateologiksi Vammalaan. Yhteistyömme jatkui edelleen ollessa-

ni Sana ja Työ -lehden päätoimittajana.

Mauno Alarotu on suorittanut opintoja toimittajan työtä varten sekä opiskellut uskontotiedettä ja historiaa avoimessa yliopistossa ja Vanajaveden opistossa.

Maunon vaimo **Annikki** sairastui Alzheimerin tautiin ja Mauno oli hänen omaishoitajanaan viiden vuoden ajan.

– Sen jälkeen hän oli hoidettavana Ilonpisanan hoitokodissa Hämeenlinnassa. Pidän Annikkiin kiinteästi yhteyttä useita kertoja viikossa. Hän kuoli kesäkuussa 2016. Mirja tuki minua vaimoni yli kymmenen vuotta jatkuneen sairauden aikana, kiittää Mauno Alarotu.

– Elokuussa 2016 Mirja sanoi minulle puhelinkeskustelussa, että nythän sinä et minua enää tarvitse. Meidän yhteytemme oli vaimoni pitkäaikaisen laitoshoidon aikana kehittynyt yhä syvemmäksi. Minusta tuntui pahalta, että tämä yhteytemme katkeaisi. Kysyin Mirjalta, saisinko esittää hänelle hyvin tärkeän kysymyksen. Mirja antoi luvan, ja minä kosin häntä. Mirja suostui kosintaani ja niin päätimme kihlautua.

Häät vietettiin itsenäisyyspäivänä 2016 Päiväniemessä.

– Meidän tietoomme ei ole tullut paheksuntaa avioitostamme. Miksi olisi? Onnitteluja on tullut ystäviltä satamäärin, pariskunta toteaa tyytyväisenä.

Arki on sujunut oikein hyvin.

– Olemme välillä Sastamalassa, jossa tapaamme Mirjan sukulaisia ja ystäviä. Hämeenlinnassa olemme Maunon läheisten ja ystävien yhteydessä. Maunolla on kolme poikaa, yhdeksän lastenlasta ja 13 lastenlastenlasta. Meillä on suuri perhe. Yksivuotishääpäivää Alarodut viettivät Hämeenlinnassa.

– Juhla-aterian söimme oman keittiön pöydän ääressä. Itsenäisyyspäivän sinivalkoiset kynttilät loistivat valoaan, ja Mirjalta saamiani Suomen lippu juhlisti pöytää, selvittää Mauno.

Yksi viime kesän kauneimpia muistoja on Pyhäjärvi-juhlat Pyhäjärven kirkkohallalla, jossa Mirja ja Mauno olivat mukana matkassa.

– Kesän kauneimmat päivät sattuvat juuri juhlien ajaksi. Oli suurenmoista viettää aikaa siellä. Siellä

Mirja ja Mauno Alarodun ensimmäinen yhteinen joulukuukausi vuonna 2016.

tulin tuntemaan, mistä aito karjalaisuus saa voimansa: yhteenkuuluvaisuuden tunteesta sekä iloisesta ja sopeutumiskykyisestä luonteesta, Mirja tuumaa.

Joulua he viettävät yhdessä Mirjan sisaren, **Lainan**, kanssa, ja siirtyvät sitten uudeksi vuodeksi Hämeenlinnaan Maunon perhevien piiriin.

– Tulevaisuudensuunnitelmia ei tällä hetkellä ole. Mottona on: yhdessä eteenpäin. Jokainen päivä on Jumalan lahja.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Toivotamme
Pyhäjärvi-lehden
lukijoille hyvää joulua
ja suuntaa
uudelle vuodelle!

Mirja ja
Mauno Alarodu

Ajankohtaista
tietoa:

www.karjalanliitto.fi

Maunon poika, pastori Jukka Alarotu, onnittelee vastavihittyä Mirjaa ja Maunoa.

vpl. **Pyhäjärvi**

Kotisivut osoitteessa:

www.karjalanliitto.fi/
vplpyhajarvisaatio

Väitöksiä

Henrikki Tenkanen (kirjoittanut ylioppilaaksi Merikarvian lukiosta 2004) maantieteen alan väitöskirja "Capturing time in space: Dynamic analysis of accessibility and mobility to support spatial planning with open data and tools" tarkastettiin Helsingin yliopistossa 17.11.2017 klo 12.00. Vastaväittäjänä toimi professori **Robert Weibel** Zurichin yliopistosta ja kustoksena professori **Tuuli Toivonen** Helsingin yliopistosta. Filosofian tohtorin tutkinto myönnettiin väittelijälle korkeimmalla arvostamalla 12.12.2017.

Henrikki Tenkasen äiti on **Marketta** (o.s. **Pokela**) ja isä **Hannu Tenkanen**, joka on **Toivo ja Helvi** (o.s. **Heikonen**) Tenkasen poika.

Pitäjä- esittelyt jatkuvat kevät- kaudella Karjala- talolla

Karjalan kannaksella Sakkola ja rajan pinnassa Värtsilä ja Sortavala -tien oikealla puolella sijainnut Pälkäjärvi olivat vuorossa, kun suuren suosion saaneet pitäjäsittelystä jatkuivat Karjalatalolla Helsingissä 9. marraskuuta. Osallistujia oli 95 henkeä, aiemmin syksyllä olleissa tilaisuuksissa runsaat 100.

Sakkolasta kertovat Sakkola-Säätiön puheenjohtaja **Antti Hynnä** ja Sakkola-Seuran puheenjohtaja **Väinö Meskanen**. Säätiön toiminta on keskittynyt Lempäälään, Sakkola-Seura toimii Helsingin seudulla.

Pälkäjärvi oli aikoinaan pieni kunta, vain noin 2054 asukasta v. 1939. Se tunnettiin laajasti Kannaksella mm. paikakunnalla vuodesta 1925 toimineen Pälkäjärven piirimieslairaalan ansiosta.

Alkuvuonna 2018 Karjalatalolla esitellään kahdeksan pitäjää, tilaisuuksien järjestäjänä on jatkosakin Karjalaisten pitäjähdistysten Liitto (KPYL). Tilaisuuksien viikonpäivä vaihtuu keskiviikoksi ja pitopaikka Karjalatalon juhlasaliksi.

Helmikuussa 14.2. esitellään Räisälän ja Soanlahden pitäjät. Maaliskuussa 14.3. ovat pitäjistä vuorossa Vpl. Pyhäjärvi ja Uusikirkko. Huhtikuussa 18.4. Kurkijoen ja Uukuniemen esittelyt päättävät kevätkauden pitäjäsittelystä jatkuakseen jälleen syksyllä 2018.

Kannattaa merkitä em.tilaisuudet jo nyt kalenteriin päällekkäisyyksien välttämiseksi.

KAARINA
PÄRSSINEN

Mieleenjäävä matka sukujuurillemme

Ennen matkaa olimme kuulleet paljon tarinoita Karjalasta ja omasta taa-
tasta ja isoisovanhemmista. Nyt kaikki kiehtovat
tarinat toteutuivat, kun
pääsimme näkemään Kar-
jalan omin silmin.

Matkustimme Ikaalisten
Karjalaseuran bussissa ja
seurueeseemme kuului äi-
tini **Päivi Yrjölä**, äidin
veli **Esa Patrakka**, äidin
serkut **Satu Holma**,
Rami Holma ja pikku-
serkkumme **Hilja Hol-
ma**. Kaikkia meitä yhdis-
tivät samat sukujuuret Py-
häjärven Rantakylästä ja
Saltsanrannasta.

Matkamme ajoittui Py-
häjärvi-juhlan ajankohtaan
viime heinäkuussa. Ennen
messua ja juhlaa ehdim-
me kiertää taatamme äi-
din, **Aino Patrakkan** (o.s.
Pusa) ja isän **Tauno
Patrikan** (molemmat s.
1909 Vpl Pyhäjärvi) koti-
kontuja – koulut, uima-
paikat ja kotitilat tulivat
nähtyä. Talvisodan sytty-
essä 1939 isoisovanhem-
mat lapsineen jättivät koti-
nsa ja sodan jälkeen tuli-
vat takaisin, mutta lähti-
vät uudelleen evakkoon
1944 jatkosodan vuoksi.

Reijo-taatamme (s.1937
Vpl Pyhäjärvi) oli muka-
na molemmilla evakko-
matkoilla.

Majoituimme Käkisal-
messä Priozerskin mök-
kikylässä. Meidän koko
kahdeksan hengen seurue
yöpyi yhdessä pienessä
mökissä, sopu sijaa antaa,
ja kyllähän meillä hauskaa
oli! Mökkikylän pallokent-
tä, kahvio ja saunat palve-
livat ja pääsimme jopa
nettiin silloin tällöin kah-
vilan nurkalle asti ulottu-
valla wlanilla.

”Aino-mummon talo
oli sen suuren kuusi-aidan
vieressä”, valkeni meille
toden teolla, kun kotiseu-
tukierroksella pysähdyimme
Aino-mummon koti-
tilalla. Jäljellä ei tosin alku-
peräisenä ollut enää kuin
juuri se iso kuusi-aita kau-
niin järvi-maiseman ran-
nalla. Talo oli ilmeisesti
sama, mutta sitä oli laa-
jennettu ja korjattu uusille
asukkaille sopivaksi. Ylei-
sesti talot ja rakennukset

olivat aika hurjan näköisiä
Karjalassa. Pelkkä pohti-
minen siitä, kuinka pelti-
ritelmät lämmittivät talvi-
pakkasilla sai vilunväreet ai-
kaan.

Saimme nähdä myös
evakkojuna Noitermaan
aseman. Asema itsessään
oli viehättävä, mutta sen
tarina sai taas miettimään
omaa onnea koto-Suomes-
sa.

Piipahdimme katsomaan
Rantakylän koulua, mutta
ikäväksemme koulu oli pa-
hoin palanut – jäljellä oli
enää vain kolme savupiip-
pua! Seurueemme oli ih-
meissään, sillä edellisellä
Karjalan reissullaan he oli-
vat päässeet sisälle kouluun
ihastelemaan rakennusta.

Laatokan näimme myös
ensi kertaa. Laatokka oli
tyyni ja sen ranta oli niin
ihana, että vaihdoin Kar-
jalan männyn alla uik-
karit ja pulahdimme virkis-
tävään veteen. Bussissa nau-
roimme, kuinka nyt olem-
me Laatokan uimaseuran
jäseniä! Aino-mummon
mukaan Pyhäjärvi oli nai-
sallisen lempeä kuin äiti ja
Laatokka voimakas kuin
isä. Ehkäpä ensi kerralla
uimme myös Pyhäjärves-
sä.

Sunnuntain messulle ja
Pyhäjärvi-juhalle saimme
kauniin sään, aurinko heli
meitä ja tunnelma oli iloi-
nen. Monet naiset olivat
pukeutuneet kauniisiin kan-
sallispuikiin. Bussiryh-
mämme oli auttamassa tel-
tojen pystytyksessä, kahvit-
tamisessa ja ohjelman jär-
jestämisessä. Juhla oli tun-
nelmallinen ja koskettava
seppeltenlaskuineen ja juh-
lapuheineen. Juhla auttoi
ymmärtämään taas enem-
män evakkomatkalaisia ja
sitä, kuinka onnekkaita me
olemme.

Kaiken kaikkiaan matka
oli upea sukellus sukujuu-
rillemme ja hieno koke-
mus. Nähdään Karjala pian
taas uudestaan!

Kirjoittanut:

PETRA YRJÖLÄ,
siskoni
KATRI YRJÖLÄ ja
TOMMI SALONEN
(omat karjalaiset sukujuu-
ret Kuolemanjärveltä)

Reissuseurueemme. Vasemmalta: Petra, Tommi, Satu, Hilja, Esa, Päivi, Rami ja Katri.

Hilja Orimattilan kansallispuvussa.

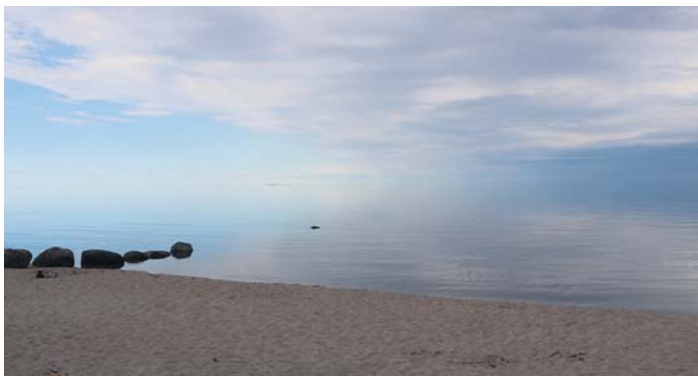

Tauolla nautittiin retkikahvit auringon paisteessa.

”Aino-mummon
mukaan
Pyhäjärvi oli
naisellisen lempeä
kuin äiti ja
Laatokka
voimakas kuin isä.
Ehkäpä ensi kerralla
uimme myös
Pyhäjärves-
sä”

Noitermaan asema, jos-
ta evakkoja lähti sotaan
pakoon. Kuvat: Petra
Yrjölä

Laatokan aavaa maisemaa.

Terveisiä Vpl.Pyhäjärvi-seuran syyskokouksesta

Sääntömääräiseen syyskokoukseen Karjalatalolle sunnuntaina 19.11. saapui 20 seuran jäsentä. Moni jättää tulematta, ettei vain joutuisi toimihenkilöksi.

Tämän tietäen oli hallitus jo etukäteen valmistellut asiaa. Neljästä erovuoroisesta jäsenestä lupautuivat **Raili Huovila** ja **Kaisa-Liisa Korhonen** jatkamaan seuraavan kaksivuotiskauden 2018-2019. Tämän vuoden uusista seuran liittyneistä jäsenistä saatiin kaksi jäsentä hallitukseen: **Jenni Pääskysaari** Järvenpäästä ja **Soile Tomperi** Hyvinkäältä. Ensi vuoden jatkavat vielä **Marketta Mattila** ja **Eeva-Liisa Miikkola**.

Puheenjohtajaksi 2018 valittiin **Riitta Hirvonen**. Koska varapuheenjohtajaksi ei löytynyt halukasta, niin Raili Huovila nimettiin siihen tehtävään vuodeksi 2018. Näin seuralla on ensimmäisen kerran naishallitus.

Kahden työtilään juhluvuoden jälkeen päätti tä-

Hallituksen erovuoroiset jäsenet ruusut kädessä: **Sini Heikkonen** ja **Eero Sirkiä** sekä varapuheenjohtaja **Silvo Kaasalainen**. Hallituksessa jatkavat **Kaisa-Liisa Korhonen** ja **Riitta Hirvonen** (oikealla). Kuva: **Marketta Mattila**.

män vuoden hallitus, että ensi vuosi otetaan rauhallisemmin. Kevätkaudella 2018 on vain kaksi jäsentilaisuutta: lauantaina 10.2. kokkaa **Juhani Forsberg** meille jälleen Karjalaiset ruokapidot ja sunnuntaina 15.4. pidetään sääntömääräinen kevätkokous.

Karjalatalolla esitellään muutaman kerran vuodessa eri pitäjiä. Vpl. Pyhäjär-

ven vuoro on ke 14.3.

Pääsky ry antoi seurallemme lahjaksi yhden päivän Karjalaisella kesäkodilla Helsingin Jollaksessa. Asiaan palataan ensi keväänä.

Lämmin kiitos teille kaikille seuran jäsenille tästä vuodesta. Te mahdollistatte seuran toiminnan, vaikka ette itse pääsisi osallistumaan tilaisuuksiin. Joidenkin kanssa tapasimme Py-

häjärvi-juhlilla Karjalassa. Mikäli teillä on toiveita tai ideoita, niin lähettäkää viestiä hallitukselle päin.

Lämpimin jouluaikatuksin teitä tervehtien

VPL.PYHÄJÄRVI-
SEURAN HALLITUS ja
RIITTA HIRVONEN

Karjalaiset ruokapidot
la 10.2.18 klo 14 alkaen

Huopalahden kirkon srk-salissa
Karjalanpaistia lisukkeineen,
karjalanpiirakoita ja puolukkakiisseli
Pääkokkina ja leipurina **Juhani Forsberg**
Musikkiohjelmaa

Aikuiset 20 euroa, alle 15 v 8 e
ja vauvat alle 8 v ilmaiseksi

Järj.Vpl.Pyhäjärvi-seura

Ilm. 30.1.18 mennessä
Kaisa-Liisa Korhoselle
(tiedot lehden takasivulla)

*Suomi
Finland*
100

Kukkojen lipussa liehuvat Karjalan värit ja suvun tunnus

Upouusi, vastaviihity lippu liehui kirkkoahon lippurivissä viime kesän Vpl. Pyhäjärvi-juhlien pääjuhlassa heinäkuun 16. päivänä. Lippu oli Kukkojen sukuseuran, jonka tunnus näin sai juhlallisen alkutalpeen oman suvun kotikonnulla.

Lipun pohjana ovat Karjalan värit, punainen ja musta, puolitetty. Keskellä on suvun logosta tuttu kukko kullankeltaisena ja vuosiluku 1591. Tuolloin Kukko-sukunimi esiintyi ensimmäisen kerran veroluettelossa: **Pouell Kukko** oli maksanut veroa Kiimajärven kylässä silloisessa Käkisalmen läänissä.

Lipun toteutti liputus-
tuotteita valmistava Flagmore Oy Pälkäneellä. Lipun hankinnasta vastasi sukuseuran varapuheenjohtaja **Jari Kukko**. Hän kertoi ajatuksen lipusta kypsyneen viime vuosina.

– Sukuseurallamme oli jo pitkään ollut standaari ja isännänviirikin hankittiin vuonna 2014, miksei voisi olla lippukin! Usein

sukuseurat hankkivat näitä tunnuksia toisessa järjestyksessä ja aloittavat lipusta.

Eräs tärkeä paikka, jossa pohdinnat sukuseuran lipusta virisivät, olivat Karjalan Liiton juhlat. Niissä näki sukuseurojen lippuja, ja se Kukoilta puuttui.

– En tiedä toista yhtä vahvaa tunnusmerkkiä kuin lippu. Sinänsä jännittävää, ettei sitä takavuosina hankittu, vaikka seuran toimintakin oli hyvin aktiivista.

Lippu nautattiin sukuseuran hallituksen kokouksessa Pyhäjärvi-matkan aikana ja sen vihki Pyhäjärvi-juhlien juhlaamessun luotsannut **Juhani Forsberg**. Airueina toimivat **Tuula Kukko** ja **Mauri Kukko**, lippua kantoi **Jari Kukko**.

Ärvokkaampaa vihkimistäpahtumaa sukuseura ei olisi lipulleen voinutkaan saada. Alkupaikka lippu piti nautella jo heti valmistuttuaan Kukkojen sukuseuramatkalla Vpl. Pyhäjärvellä edellisessä 2016. Matkaperuuntui ja lippukin jäi odottamaan.

– Oli hienoa saada viettää lipun juhlallisuudet

sillä maaperällä kuin alun perin ajattelimme, **Jari Kukko** toteaa.

Pekka Kukko **esimieheksi**

Sukuseuran lippu oli ensimmäisen kerran esillä ja kunniapaikalla kesällä 2016 sukuseuran esimiehenä pitkään toimineen **Viljo K. Kukon** siunaustilaisuudessa 16.7. Mouhijärvellä. Esimiehenä **Viljo K. Kukko** aloitti vuonna 1997 ja toimi tehtävässä elämänsä loppuun saakka. Hän oli sukuseuran perustajajäseniä ja toimi puheenjohtajana vuodet 1981-95. Kuollessaan hän oli 93-vuotias.

Kesän sukkokokouksessa Vpl. Pyhäjärvellä sukuseuran uudeksi esimieheksi valittiin **Pekka Kukko** Kaanpäästä. Hän on toiminut sukuseuran hallituksessa, varapuheenjohtajana ja vuodet 1991-2004 sihteerinä, ja hän toimitti vuonna 1998 ilmestyneen kirjan Kukkojen suku II. Tällä hetkellä sukuseuran puheenjohtajana toimii **Heikki Honkala** Turusta.

Kukkojen sukuseuran lippua kirkkoaholla esittelemässä seuran varapuheenjohtaja **Jari Kukko** (kesk.) sekä airuet **Mauri Kukko** ja **Tuula Kukko**.

Matkat mielessä

Kukkojen sukuseuralaisten matka kotiseudulle toteutui kuluneena kesänä joustavasti, kun lähtijät liittyivät Pyhäjärvi-Säätiön järjestämälle bussimatkalle Pyhäjärvi-juhlille Karjalan kansalle.

Omia sukuseuramatkoja Kukot ovat tehneet puolentoista kotiseudulle ja rajan taakse. Ensimmäisen matkan seura teki vuonna 1991. Matkoilla on

muun muassa kierretty Laatokka ja tutustuttu merkittävimpiin nähtävyyksiin, kuten Konevitsan ja Valamon luostareihin ja Kizhin saareen. Aina on varattu aikaa myös kotipaikkakäynnille. Enimmillään matkalle on osallistunut väkeä kaksi linja-autollista.

Viime matkojen järjestelyistä vastannut **Jari Kukko** on jo ehtinyt mainita, ettei enää vedä uusia sukuseuramatkoja. Asiaa nyttemmin

pohdittuaan hän on tarkistamassa kantaansa.

– Ehkä sittenkin josakin vaiheessa, hän lupaa harkita.

Kukkojen sukuseura toimittaa kaikille pyhäjärveläisille Rauhallista Joulua ja Onnea vuodelle 2018!

PAULA LATVA
Kukkojen sukuseuran
sihteeri

Lapsuusajan valkea joulu

Tuomas Tenkasen perhe Ikaalisten Läkylällä jouluna 1945. Vas. Tuomo, Tuomas, Tuula, Martta, Raimo ja Riitta. Edessä Aira ja Riitta.

Sinä talvena toivoin paljon lunta, pakkasia ja hyviä jääkelkkamäkiä. Uudet luistimet ja sukset täytyisi saada. Järven pitäisi jäätyä peilikirkkaaksi. Ei saisi sataa lunta sen jälkeen pitkään aikaan. Olisi upea näskutella uusilla luistimilla, nurmiksilla.

Tuli jouluaatto. Pakkasta oli sopivasti ja järven selkä oli jäänsileä. Odottelimme joulupukkia. Kuusen takaa kurkistelimme pukin saapuessa. Tuskin uskoin enää oikeaan joulupukkiin, mutta toihan se hyviä toivottuja lahjoja. Pukki tuli lähemmäs. Ajatteli varmaan ottaa minut polvelleen, vaikka olin jo iso poika. Pistin hanttiin ja vahingossa tarrasin kiinni pukin pumpuliparrasta, joka jäi käteeni. Naururemakan jälkeen lahjat jaettiin. Sain luistimet ja sukset ja muitakin lahjoja. Voi pojat! En olisi malttanut odottaa aamuun asti. Olin tahtonut päästä heti jälle luistimia kokeilemaan.

Aamulla herättyäni kiirehdin kurkistamaan ulos, mutta mitä ihmettä! Yöllä oli alkanut sataa lunta ja ihanan sileä jää oli paksun lumipeitteen alla. Ei se haittaa, ajattelin. Kohta pääsee hiihtämään. Mutta jo seuraavana päivänä tuli suojia ja satoi vettäkin. Kaikki lumi ei ehtinyt sulaa, kun tuli jo uusi pakkas. Ei päässyt hiihtämään eikä luistelemaan. Mutta mäkeä laskettiin kolkalla. Pitempiä matkoja kuljettiin potkukelkalla eli potkurilla.

Tulihan sitä lunta sitten myöhemmin enemmänkin ja pääsi suksille. Hiihtämisen iloa ei kuitenkaan kestänyt pitkään, sillä yksipuiset sukseni katkesivat jo alkutalvesta. Seuraavana talvenakin sain olla ilman suksia. Siihen aikaan ei ollut joulupukillakaan varaa joka vuosi uusiin suksiin. Mutta lainattiin toisilta, milloin eivät niitä itse tarvineet.

Ei joulunvietto ole vuosien kuluessa paljon muuttunut. Tänä joulunakin syömmme samanlaisia ruokia kuin aiemminkin. Pöydässä on kinkkua, laatikoita, puuroa ja joululeivonnaisia. Joulutorttujen en muista nähneeni kuin vasta aikuisena. Tärkeä jouluruoka on ollut jo pitkään riisipuuro ja sekahelelmäkeitto.

Maalla oli kohokohtana päästä reellä joulukirkkoon. Siellä näki valtavasti kynttilöitä isoissa kattokruunuissa ja ihmisiä kaikki penkit täynnä. Vielä kotimat kallakin soi korvissa mahtava jouluvirsi.

Valkolumisia lapsuusajan jouluja on hauska muistella. Aina saatiin pakkasta ja lunta jouluksi silloin pienenä.

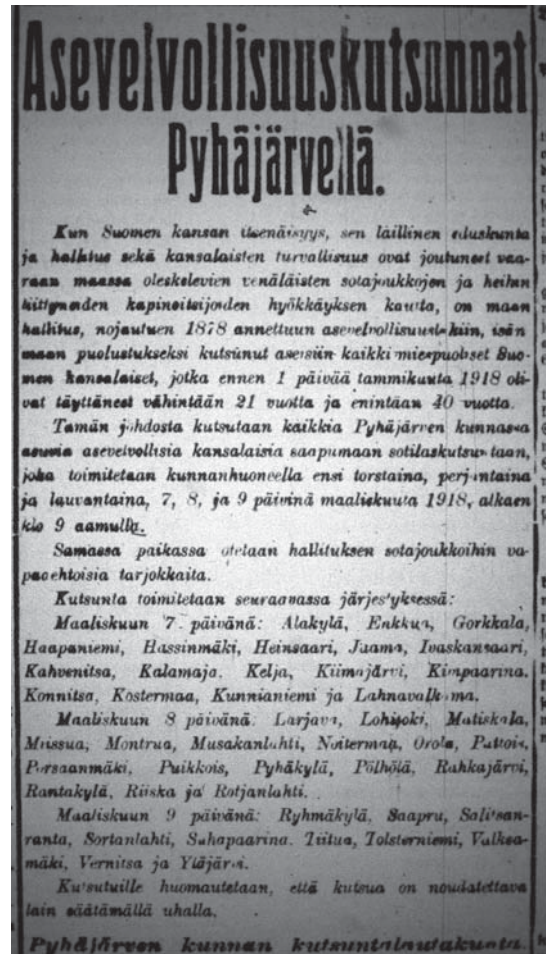
TUOMO TENKANEN
Kerava

”Maalla oli kohokohtana päästä reellä joulukirkkoon. Siellä näki valtavasti kynttilöitä isoissa kattokruunuissa ja ihmisiä kaikki penkit täynnä”

Asevelvollisten kutsuntaa riveihin 100 vuotta sitten

Oheisella ilmoituksella kutsuttiin nuoria miehiä asevelvollisiksi sata vuotta sitten. Käkisalmen Sanomissa olleen ilmoituksen lähetti julkaistavaksi

REINO ÄIKIÄ

Tampereen kerhon pikkujoulussa iloinen tunnelma

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerhon vuotuista pikkujoulua vietettiin 9.12.2017 Ravintola Pyynikissä 37 hengen voimin.

Tilaisuuden aluksi puheenjohtaja Aila Kuhlman toivotti juhluvieraat tervetulleiksi. Hiljennettiin äskettäin kuolleen kerhon aktiivijäsen Hannu Luukkaisen muistolle ja laulettiin kaksi ensimmäistä säkeistöä laulusta Toivoretkellä.

Valmis joulupöytä odotti, joten juhluvuoden tsemman mukaisesti syötiin yhdessä ja samalla oli hyvää aikaa haasteluun.

Ruokailun jälkeen alkoi ohjelmaosuus, jossa varapuheenjohtaja Laila Innanen lausui ja lausui Yrjö Jylhän runon Pyhä yö.

Kerhon kunniajäsen Helvi Kalttila o.s. Pärssinen muisteli 5-vuotiaan näkökulmasta joulukuun alkua 1939, kun koti piti jättää. Pikkuveli oli juuri täyttänyt vuoden. Äiti oli se vastuut henkilö, jonka oli toimittava nopeasti ja määrätietoisesti pienten lastensa pyörittäessä helmoissa.

Mukaan otettavien tavaroiden paino oli määritetty, joten esimerkiksi koko valokuva-albumia ei voinut ottaa, vain muutamia kuvia sieltä. Eväät ja tarpeelliset vaatteet olivat tietysti tärkeimmät. Helvi-tytön oli valittava kahdesta nukesta vain toinen. Valituksi tuli se vanhempi, huonokuntoisempi.

Kokoonnuttin Noitermaan pysäkillä, jossa oli pieni odotushuone, joten useimmat odottivat lähtöä ulkosalla. Naiset ja lapset olivat lähtijöinä etusijalla, mutta äijäkin pääsi onneksi samaan junaan ja sai tehtäväksi toimia härkävaunun kamiinan lämmittäjänä.

Lämmintä keittoa oli radan varrella matkalaisille tarjottu. Unohtumattomasti on Helvin mieleen jäänyt lapsille annettu punainen omena. Junan kyydissä monien matkakokemusten jälkeen päädyttiin viimein Alavudelle, mutta tapahtumat sen jälkeen ovatkin taas eri juttu.

Seuraavaksi Pekka Kari lausui juuri kirjoittamastaan

Aila Kuhlman ja Laina Innanen esityksissään.

runokokoelmasta kaksi joulurunoa. Kiitollisena kerho sai vastaanottaa lahjapaketin, joka sisälsi Pekan kirjallista tuotantoa.

Laila Innanen johdolla laulettiin En etsi valtaa loistoa. Paula Kiiskinen oli tilaisuuden aikana myynyt arvat ja pienen jännityksen myötä juhlaään lahoittamat paketit arvottiin voittajille.

Iltapäivä oli edennyt niin, että olikin jo vuorossa kahvit joulutortun kera. Tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun Karjalaisten lauluun.

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerho toivottaa lehden lukijoille rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2018!

PIRJO KIIALA
Sihteeri

Hyvästä yhteistyöstä kiittäen
toivotamme Rauhallista Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!

Matkanjohtaja
Heli Salminen ja
liikenneitsijä
Olli Lönnberg

*Hyvää joulua ja
onnellisia päiviä
uuteen vuoteen*

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

**HYVÄÄ
JOULUA!**

**ONNEA
TULEVALLE VUODELLE!**

**TOIVOOPI NOITERMOISET:
ESKO JA YKÄ PUOLISOINEEN**

Joulurauhaa ja
Hyvää Uutta Vuotta
toivottavat
Yrjö S. Kaasalainen ja nuoret

Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2018!
toivottavat Kirsti ja Edwin Naskali

Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2018!
Eila ja Markku Pärssinen

RAUHALLISTA JOULUA JA
SIUNAUSRIKASTA UUTTA VUOTTA 2018,
YSTÄVÄT, SUKULAISET JA TUTTAVAT!
TOIVOTTAVAT MARJATTA JA ANTTI
RANTANEN, RAUMALTA

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö toivottaa
ystäville ja yhteistyökumppaneille
hyvää joulunaikaa ja
menestystä vuodelle 2018!

**Tilaa nyt
DVD
Pyhäjärvi-juhlilta,
20 euroa +
lähetykskulut**

Itselle tai lahjaksi DVD Pyhäjärvi-juhlilta!
Tilaukset Pirjo Kiiala puh. 044 281 5047 tai pirjo.kiiala@gmail.com.

WERNITSAN VILJELYKSILTÄ SORTANLAHDEN KAUPPAPAIIKKAAN

Kyläkirja kertoo Vpl. Pyhäjärven Wernitsan,
Sortanlahden, Haapalan ja Rautakorven
kylähistoriaa. Tarinoiden tukena selkeät
karttalehdet.

Hinta 40 euroa + postitus ja pakkaus.

Kirjan toimittanut Ikaalisten Karjalaseura
Yhteystiedot, puh. 040 734 28 65 /
sähköposti, lea.jokinen@ippnet.fi

Hyvä jouluvinkki:
hanki lahjaksi uutuuskirja
sukulaisille ja ystäville!

Taubilan kartano –
lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan
176 sivus n. 150 valokuvaa koko B5
Hinta vain 30 euroa + läh. kulut.

Lisätietoa ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai 040 835 5820
Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä
ilman lähetykskuluja.
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi> kirjapuoti.
Vpl Pyhäkylä-Seura.

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

vpl. Pyhäjärvi

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Adressit:
Karjalanneito, Pyhäjärven
kirkon alttaritaulu, Kullerot,
Valoisa polku ja Iiris. Adressi
sisältää kaksi tai useampia
sisälehtivaihtoehtoja, joista voi
valita sopivimman ja poistaa
ylimääräiset. Hinta 12 euroa
kappale + postituskulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047
tai pirjo.kiiala@gmail.com.

Muistojen järvi -DVD:stä on otettu toinen
lisäpainos. DVD julkaistiin v. 2007. Uuteen
painokseen v. 2011 lisättiin Kaarina Pärssi-
sen kirjoittama esite. Levyä voi ostaa seuran
tilaisuuksissa tai tilata Kaisa-Liisa Korho-
selta. Hinta on 20e / kpl.

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt **vaakunapaita**, jota saatavana jälleen
kaikissa pohjaväreissä valkoinen, helmenharmaa ja
musta. Tuote, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjär-
ven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asukseksi
tuleville kotiseutumatkoiille, vaikka koko ryhmälle.
Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla
ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin
hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa
sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, mutta hel-
menharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M,
L, XL hinta 15 e/kpl ja isommat koot XXL ja
XXXL 20 e/kpl. Mustia V-aukkoisia vain muuta-
ma iso koko jäljellä.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta
1939-44 Pyhäjärvellä, mukana liuskan seloste elo-
kuvasta, DVD:n hinta 20 e/kpl.

Seuran uusi 60-vuotishistoriikki (2017) saata-
vana hintaan 20 eur/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 e.

Hanki myös kirja **Suvannon seutu 1917-1921**,
elämää ja ihmiskohtaloita: hinta jäsenille 30 euroa,
muille 40 euroa.

Postitettaessa lähetyskin lisätään postituskulut.
Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kai-
sa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail
kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

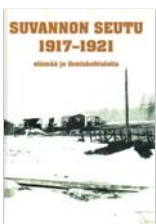
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi:

Pyhäjärvi-kirja
350 s. Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä murrenasto
selityksineen.
Hinta 25 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
Säätiön 60-
vuotishistoriikki**
136 s. Reino Äikiä, 2008.
Runsaasti kuvia ja muis-
teluita säätiön alkua ajoilta
ja eri paikkakunnilla pi-
detystä Pyhäjärvi-juhlista
ja muista pyhäjärveläis-
ten tapahtumista.
Hinta 20 euroa.

**Suvannon seutu
1917-1921, elämää ja
ihmiskohtaloita**
336 s.
Suvannon seudun
paikallishistorian
työryhmä, 2015.
Hinta 40 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
pöytästandaari**
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
isännänviiri**
Koko 45x400 cm.
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Hinta 75 euroa.

Hintoihin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja lisätiedot
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
[pirjo.kiiala\(at\)gmail.com](mailto:pirjo.kiiala(at)gmail.com).

Mistä löydän hyvät lahjat?

Tässä vihjeet: Hanki kirjapari
Kaunistu Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II.
Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta vain 95 euroa + läh. kulut.

**Suvannon seutu 1917-1921
elämää ja ihmiskohtaloita** 335 sivua.
Hinta vain 40 euroa + läh. kulut.

Lisätietoja ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai 040 835 5820
Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä
ilman lähetyskuluja.
Sekä <http://vpl-pyhaajarvi.fi> kirjapuoli.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvi-kerho täyttää 30 vuotta, siis tammikuussa on juhlatarinatukio. Kokoonnutaan maanantaina 8. päivänä tammikuuta 2018 klo 12 osoitteessa Koulukatu 12, Tampere. Kerho tarjoaa kahvit. Lämpimästi tervetuloa! Lisätietoja sihteeriltä puh. 044 281 5047.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi -kerhon tammikuun kokous pidetään torstaina 11.1.2018 Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17, Lahti. Aloitamme klo 13. Tervetuloa!

Suvannon Seudun Sukututkimuspiiri kokoontuu 20.1.2018 klo 14.-17. Karjalatalolla Laatokkasalissa Helsingissä, tämän kokoksen isäntänä Rautu. Kaikki sukututkimuksesta kiinnostuneet ovat tervetulleita avoimeen tapaamiseen.

Vanhoja Vpl. Pyhäjärvi-lehtiä voit katsella netistä kotisivuiltamme.

TILAA OMA
PYHÄJÄRVI-LEHTI
tai LÄHEISELLE
LAHJAKSI.

Hinta vain 35 euroa vuosikerta,
lehti ilmestyy joka kuukausi!

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Ilmoita muutos toimitukseen tai
verkkosivujemme lomakkeella.

HUOM! Osoite ei vaihdu
vain postiin ilmoittamalla.

Seuraava Pyhäjärvi-lehti
ilmestyy tammikuussa 2018
Aineistot toimitukseen viimeistään
pe 12.1. mennessä, kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhaajarvisaatio

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Korpimetsäntie 16
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Tarja Kopalainen, Pertti
Hakanen, Mauri Hauhia,
Kirsti Naskali, Esko Pu-
lakka, Markku Pärssinen ja
Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä aineistoa.

**Tilaukset, jakeluhäiriöt ja
osoitteenmuutokset:**
Toimitus, päätoimittaja
Korpimetsäntie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

**Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies**
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro
puh. 040 719 2692
kirsti.naskali@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Lehden vuosikerran tilaushinta 35 euroa

Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%